

Μελέτη ΙΝΕ / ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ: «Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση – Ετήσια Έκθεση 2001».

Συνοπτική παρουσίαση βασικών συμπερασμάτων

του

*Σάββα Γ. Ρομπόλη**

Η ένταξη της ελληνικής οικονομίας στο ευρώ, συνοδεύεται από ένα μείγμα οικονομικής πολιτικής το οποίο χαρακτηρίζεται από την απελευθέρωση των αγορών εργασίας, κεφαλαίου και προϊόντων και από την σταθεροποίηση των μακρο-οικονομικών και δημοσιονομικών μεγεθών, με όρους διαχείρισης της ζήτησης και ελέγχου των μισθών και των δημοσίων δαπανών.

Η εφαρμογή αυτού του μείγματος οικονομικής και πολιτικής στην Ελλάδα, έχει ως αποτέλεσμα τον συνδυασμό θετικών επιδόσεων στην οικονομία (μεγέθυνση του ΑΕΠ και των επενδύσεων, αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας) και αρνητικών επιδόσεων στην κοινωνία (ανεργία, μείωση των πραγματικών αποδοχών των εργαζομένων, ένταση των εισοδηματικών και κοινωνικών ανισοτήτων).

Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων, η αλματώδης διεύρυνση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και η ανοδική πορεία του πληθωρισμού, ενδέχεται να οδηγήσει, σύμφωνα με την επικρατούσα άποψη της οικονομικής πολιτικής, στην λήψη μέτρων τα οποία θα αποσκοπούν στην επιβράδυνση της συνολικής ζήτησης της ελληνικής οικονομίας, με αποτέλεσμα να σημειωθεί μία εκ νέου δυσμενής, για τον κόσμο της εργασίας, αναδιανομή του εισοδήματος.

Για τον λόγο αυτό, η επιβράδυνση της ζήτησης, η οποία θα αφορά τόσο τον έλεγχο του πληθωρισμού, όσο και την συγκράτηση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, δεν θα πρέπει να επιδιωχθεί με την συγκράτηση των μισθών αλλά με την φορολογική πολιτική και τον περιορισμό της πιστωτικής επέκτασης.

Αυτό σημαίνει ότι η πολιτική αυτή θα πρέπει να κατανείμει τα βάρη, του-

* Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας – Επιστημονικός Διευθυντής ΙΝΕ / ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.

λάχιστον, κατ' αναλογία των εισοδηματικών μεριδίων της εργασίας και του κεφαλαίου και θα αποτελεί συμβολή στην άμβλυνση της ανισοκατανομής του εισοδήματος εάν η κατανομή ευνοήσει τις εργαζόμενες τάξεις της χώρας μας.

Όμως για να ανταποκριθεί η ελληνική οικονομία, σε συνθήκες ευρώ, σ' αυτή την οικονομική και κοινωνική αναγκαιότητα, θα πρέπει να αναπαράγεται με όρους παραγωγικού πλεονάσματος, ανάπτυξης, τεχνολογικής και εργασιακής αναβάθμισης και όχι με όρους παραγωγικού ελλείμματος, επενδυτικής στασιμότητας, δημοσιονομικής και εισοδηματικής πειθαρχίας, κοινωνικής απορύθμισης και εργασιακής υποβάθμισης.

Η άποψή μας συμπίπτει με την πρώτη εναλλακτική επιλογή και κοινωνικο-οικονομική στρατηγική, για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία θα αναπαράγεται σε περιβάλλον ενιαίου νομίσματος, με χαμηλό πληθωρισμό και βελτιωμένο επίπεδο της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην βάση ισχυρών παραγωγικών, επενδυτικών, τεχνολογικών, γνωσιολογικών και κοινωνικών προϋποθέσεων.

Κατά συνέπεια, το «νέο υπόδειγμα» πολιτικών οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, θα πρέπει να διέπεται από τη σύνθεση της παραγωγικής αποτελεσματικότητας με την εισοδηματική και κοινωνική ποιότητα, της ανάπτυξης με την απασχόληση, της οργάνωσης εργασίας με τη βελτίωση των εργασιακών σχέσεων και της αναβάθμισης του εργασιακού περιβάλλοντος με την διεύρυνση των κοινωνικών δαπανών.

Η παρατήρηση αυτή σημαίνει ότι, **στην εντός ONE εποχή**, η βελτίωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας με εκτός παραγωγής, γνώσης και τεχνολογίας όρους, θα επιτυγχάνεται με την εφαρμογή του «παραδοσιακού υποδείγματος», δηλαδή φτηνό εργατικό δυναμικό, περιοριστικές εισοδηματικές πολιτικές, προώθηση ευέλικτων μορφών απασχόλησης και πολιτικές απορύθμισης του συστήματος κοινωνικής προστασίας.

Με αφετηρία αυτούς τους προβληματισμούς, η κεντρική επιδίωξη της Έκθεσης για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση, συνίσταται στην διερεύνηση και επισήμανση των εξελίξεων που συντελούνται τα τελευταία χρόνια σε θεμελιώδεις πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής σφαίρας της ελληνικής και διεθνούς οικονομίας.

Ο μεθοδολογικός άξονας με βάση τον οποίο πραγματοποιείται η μακροοικονομική και η μακρο-κοινωνική ανάλυση, συνίσταται στην θεώρηση των προβλημάτων, ως πτυχών ενός ενιαίου κοινωνικο-οικονομικού συνόλου και στην συσχέτιση των εξελίξεων που συντελούνται στην παραγωγή, στην απα-

σχόληση, στις εργασιακές σχέσεις, στην υγεία και στην κοινωνική ασφάλιση.

Πράγματι, η παραγωγή και η διανομή του εισοδήματος καθώς και η ενότητα της σχέσης τους, ενδιαφέρει την οικονομική και κοινωνική πολιτική για δύο βασικούς λόγους:

α) αποτελεσματικότητας της παραγωγικής διαδικασίας

β) δημιουργίας και ανάπτυξης συνθηκών κοινωνικής δικαιοσύνης.

Έτσι, η ανάπτυξη του κράτους-πρόνοιας κινητοποιεί το ενδιαφέρον των εργαζομένων στην παραγωγή, επηρεάζοντας θετικά την αποτελεσματικότητα της παραγωγικής διαδικασίας. Παράλληλα, η δημιουργία και η ανάπτυξη συνθηκών κοινωνικής δικαιοσύνης, ως κινητήριας δύναμης της ανάπτυξης επιτυγχάνεται με την εισοδηματική ισοκατανομή (σε είδος και σε χρήμα) του παραγόμενου προϊόντος.

Με άλλα λόγια, αναλύονται οι παραγωγικές, οι εργασιακές, οι εισοδηματικές, οι υγειονομικές και οι κοινωνικο-ασφαλιστικές συνιστώσες της πραγματικής οικονομίας στην Ελλάδα.

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, τα πιο σημαντικά συμπεράσματα της Έκθεσης αναφέρονται στα εξής:

1. Η σημερινή συγκυρία στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μια έντονη **αντίφαση**: οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας, με βάση ορισμένους δείκτες, όπως ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ, οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου και η παραγωγικότητα της εργασίας, είναι θετικές, αλλά ταυτοχρόνως, το ποσοστό ανεργίας διατηρείται σε υψηλά επίπεδα και το βιοτικό επίπεδο των εισοδηματικά αδύναμων κοινωνικών τάξεων στην διάρκεια των είκοσι τελευταίων ετών έχει βελτιωθεί ελάχιστα. Η μακροοικονομική σταθερότητα που επιτεύχθηκε, καθώς και οι επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας σε ότι αφορά τους ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και των παραγωγικών επενδύσεων, έχουν αποφέρει πολλαπλά οφέλη, πλην όμως, όχι για όλες τις κοινωνικές τάξεις.
2. Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια έχει συντελεσθεί μία **αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας**. Το μερίδιο της εργασίας στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας στην Ελλάδα παρουσιάζει μακροχρόνια πτωτική τάση. Η διεύρυνση της οικονομικής ανισότητας, επαύξησε τις ήδη υπάρχουσες ανισότητες στην χώρα μας. Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, ο ΟΟΣΑ κατατάσσει την Ελλάδα τρίτη μεταξύ των μελών του με κριτήριο την ανισότητα του εισοδήματος. Η συνέχιση μιας πολιτικής διεύρυνσης των ανισοτήτων έρχεται σε κατάφωρη **αντίθεση με τις επιδό-**

σεις της ελληνικής οικονομίας και οδηγεί στην διάρρηξη των συνθηκών κοινωνικής δικαιοσύνης και κοινωνικής αλληλεγγύης.

3. Οι δείκτες φτώχειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναδεικνύουν τον ρόλο του Κράτους. Ενώ ο δείκτης φτώχειας στην Ελλάδα, πριν από τις δαπάνες πρόνοιας είναι ο χαμηλότερος στην ΕΕ, μετά τις δαπάνες πρόνοιας είναι ο υψηλότερος: η φτώχεια, δηλαδή, που παράγεται από την λειτουργία της ελληνικής οικονομίας στην Ελλάδα είναι η μικρότερη, αλλά επειδή στην συνέχεια δεν τυγχάνει κοινωνικής πρόνοιας γίνεται **η μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση** (με εξαίρεση την Πορτογαλία).
4. Η αγοραστική δύναμη των αμοιβών στην Ελλάδα είναι **η χαμηλότερη στην Ευρώπη** με εξαίρεση την Πορτογαλία. Ως παράδειγμα, η **αγοραστική δύναμη** των αμοιβών των εργατών βιομηχανίας στην Ελλάδα, κατά το 1998, ήταν 43% μικρότερη από ό,τι στο Βέλγιο, 49% μικρότερη από ό,τι στην (δυτική) Γερμανία, 41% από ό,τι στην Βρετανία, 34% από ό,τι στην Γαλλία και στην Ισπανία κλπ. Παρόμοιου μεγέθους είναι οι διαφορές των μισθών των υπαλλήλων της βιομηχανίας, των υπαλλήλων του εμπορίου και του χρηματοπιστωτικού τομέα ως αγοραστική δύναμη. Η άποψη ότι οι διαφορές των μισθών μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντανακλούν εθνικές διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας στην βιομηχανία δεν αποδεικνύεται αφού, η απόσταση που χωρίζει τις αμοιβές στην Ελλάδα από τις άλλες χώρες μέλη, είναι τόσο μεγάλη ώστε δύσκολα μπορεί να διατυπωθεί το επιχείρημα ότι αυτή η διαφορά αντισταθμίζει διαφορές στην παραγωγικότητα. Αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι **με κριτήριο το μοναδιαίο κόστος εργασίας στον επιχειρηματικό τομέα**, η Ελλάδα καταλαμβάνει μια από τις τελευταίες θέσεις στην σχετική κατάταξη. Ως παράδειγμα, το μοναδιαίο κόστος εργασίας στην Ελλάδα ανέρχεται, με βάση 100 την (δυτική) Γερμανία, σε 66 για τους εργάτες και σε 47 για τους υπαλλήλους. Παρόμοιο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έχει μόνο η Πορτογαλία.
5. Κατά το 2000, το ποσοστό ανεργίας σημείωσε πτώση από το 11,7% στο 11,1%. **Η πτώση αυτή δεν προέρχεται από την αύξηση της απασχόλησης, η οποία παρέμεινε σταθερή, αλλά από την μείωση του εργατικού δυναμικού.** Ενδεχομένως, αυτή η πτώση δεν υποδηλώνει την αρχή μιας διαδικασίας μακροχρόνιας μείωσης του ποσοστού ανεργίας, αλλά σχετίζεται με το φαινόμενο της αποθάρρυνσης (όταν η απασχόληση μειώνεται ή δεν αυξάνεται, άτομα που ανήκουν στον μη ενεργό πληθυσμό και τα

οποία θα αναζητούσαν εργασία, αποθαρρύνονται και αναβάλουν την είσοδό τους στην αγορά εργασίας εξαιτίας της μείωσης ή της στασιμότητας της απασχόλησης). Σε αυτό συνηγορεί και το γεγονός ότι οι άνεργοι που είναι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας (αναζητούν δηλαδή εργασία για πρώτη φορά) μειώθηκαν το 2000 κατά 22.000 άτομα. Εάν πράγματι η μείωση του ποσοστού ανεργίας αντανάκλα μια αύξηση της λανθάνουσας ανεργίας και δεν σηματοδοτεί την έναρξη μιας μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης διαδικασίας πτώσης του ποσοστού ανεργίας (όπως έχει ήδη συμβεί σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης), θα πρέπει να αναμένουμε εκ νέου αύξηση του ποσοστού ανεργίας για το 2001. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πάντως, θεωρούν ότι το ποσοστό ανεργίας θα μειωθεί περαιτέρω κατά το τρέχον έτος και κατά το 2002. Οι εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατά την άποψη του ΙΝΕ, είναι αισιόδοξες, διότι υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι έχουμε εισέλθει σε περίοδο κατά την οποία η παραγωγικότητα της εργασίας θα αυξηθεί με υψηλούς ρυθμούς, τόσο επειδή η ελληνική οικονομία μεγεθύνεται με ετήσιους ρυθμούς που υπερβαίνουν το 3%, όσο και επειδή οι αυξημένες επενδύσεις σε μηχανικό εξοπλισμό μεταφέρουν νέες τεχνολογίες στις εργασιακές διαδικασίες. Έτσι, η **συνολική απασχόληση, σε φάση οικονομικής ανάκαμψης εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει, κατά τα αμέσως επόμενα έτη, μικρή μόνο αύξηση ή στασιμότητα σε φάση οικονομικής ανάκαμψης.**

6. Η ανοδική πορεία του πληθωρισμού κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2000 και το πρώτο εξάμηνο του 2001, είναι εξέλιξη που δεν επιτρέπει εφησυχασμό, γιατί, **ενδέχεται οι φορείς της οικονομικής πολιτικής να επιχειρήσουν την εφαρμογή πολιτικής που θα οδηγήσει σε μια εκ νέου δυσμενή για την εργασία αναδιανομή του εισοδήματος.** Εντούτοις, ήδη στην περίοδο 1986-2001, έχει πραγματοποιηθεί σημαντική αναδιανομή σε βάρος της εργασίας σε μια χώρα που διακρίνεται διεθνώς για τις οικονομικές και κοινωνικές της ανισότητες. Για τον λόγο αυτό, οι όποιες διορθωτικές κινήσεις καταστούν αναγκαίες, θα πρέπει να καταναείμουν τα βάρη της προσαρμογής τουλάχιστον κατ' αναλογία των εισοδηματικών μεριδίων της εργασίας και του κεφαλαίου, προκειμένου η κατανομή να ευνοήσει τις εργαζόμενες τάξεις της χώρας μας. Εκτός όμως των προαναφερομένων, πρέπει να σημειωθεί ότι, **η άνοδος του πληθωρισμού κατά το 2000-2001 δεν οφείλεται στις αυξήσεις των ονομαστικών αμοιβών στον**

επιχειρηματικό τομέα, αφού αυτές ήταν κατά πολύ μικρότερες από τις αυξήσεις των τιμών. Η κρίσιμη μεταβλητή που πρέπει να ελεγχθεί, δεν είναι οι ονομαστικοί μισθοί αλλά η ζήτηση που οδηγεί ταχύτατα σε μείωση του αξιοποιήτου παραγωγικού δυναμικού και επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αυξάνουν τα περιθώρια κέρδους.

7. Στην Ελλάδα διαπιστώνουμε ότι το εμπορικό ισοζύγιο και οι **τρέχουσες συναλλαγές της χώρας επιδεινώνονται όταν η οικονομία χρησιμοποιεί πλήρως τις παραγωγικές της δυνατότητες**. Αυτό θα δημιουργήσει την υποχρέωση να διορθωθεί η εξωτερική ανισορροπία, και αν δεν υιοθετηθεί έγκαιρα μια πολιτική ενίσχυσης του παραγωγικού συστήματος, η ελληνική οικονομία θα πρέπει να επιβραδύνει την οικονομική της μεγέθυνση, έτσι ώστε να ισορροπήσει σε εκείνο το χαμηλό σημείο υποαπασχόλησης του παραγωγικού δυναμικού που αντιστοιχεί στην εξωτερική της ισορροπία. Βραχυπρόθεσμα, θα πρέπει να αναλάβουν το βάρος της προσαρμογής οι επιχειρήσεις –και όχι οι εργαζόμενοι όπως έγινε στο παρελθόν– ενώ μεσο-μακροπρόθεσμα, όταν θα έχουν πλέον εξαντληθεί τα περιθώρια βραχυπρόθεσμης προσαρμογής μέσω των τιμών, η θέση της ελληνικής οικονομίας μπορεί να βελτιωθεί μόνο διαμέσου των αυξήσεων της παραγωγικότητας της εργασίας και της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας. Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαία η ύπαρξη **πολιτικών που θα αποσκοπούσαν στην τεχνολογική και οργανωτική αναβάθμιση του παραγωγικού συστήματος**, στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών εργασιακών διαδικασιών. Η υποβάθμιση της βιομηχανικής πολιτικής που επικρατεί σήμερα, καθώς και η εναπόθεση όλων των ελπίδων για την λύση όλων των προβλημάτων στην εύρυθμη λειτουργία των αγορών, βρίσκονται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση.
8. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση συγκεκριμένων στόχων για την εξέλιξη εσόδων και δαπανών, την εξέταση της “ποιότητάς” τους και τη δημιουργία αυτόματων μηχανισμών και εργαλείων για τη διαχείριση απρόβλεπτων εσόδων και δαπανών, που να προσανατολίζουν τα πρώτα στις επιθυμητές κατευθύνσεις και να εξασφαλίζουν ότι οι δεύτερες θα αντισταθμίζονται από περικοπές σε άλλες δαπάνες. Αν οι προτάσεις αυτές υιοθετηθούν, τότε ο βαθμός ελευθερίας στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής περιορίζεται και εγκαινιάζεται μια πολιτική που θεω-

ρεί, εκ των προτέρων, ότι κάθε μακροοικονομική ανισορροπία θα αντιμετωπίζεται στο μέλλον με αλλαγές στους μισθούς και την διανομή του εισοδήματος – γενικότερα δε σε βάρος του κόσμου της εργασίας. Χαρακτηριστική από την άποψη αυτή είναι η γνώμη των κατευθυντήριων γραμμών (15 Ιουνίου 2001) ότι πρέπει «να διασφαλισθεί ότι οι μισθοί [στην Ελλάδα] θα παίρνουν υπόψη τους με καλύτερο τρόπο τις αυξήσεις της παραγωγικότητας», ενώ ήδη οι πραγματικοί μισθοί αυξάνονταν με χαμηλότερους ρυθμούς από την παραγωγικότητα της εργασίας επί σειρά ετών, με αποτέλεσμα να έχουμε σοβαρή αναδιανομή του εισοδήματος σε βάρος της εργασίας. Μια τέτοια κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής που δεν είναι κοινωνικά δίκαιη, αδυνατεί να κινητοποιήσει ενεργά τις παραγωγικές και διανοητικές δυνάμεις του εργατικού δυναμικού.

9. Η ελληνική κοινωνία θα πρέπει να εξετάσει σοβαρά τον **ρόλο της μετανάστευσης για την αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού της χώρας, την ανανέωση του πληθυσμού εργάσιμης ηλικίας και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης**. Η αύξηση του αριθμού των μεταναστών έχει το πλεονέκτημα άμεσης και ισχυρής επίδρασης στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό, επειδή οι μετανάστες είναι νεότεροι, χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη κινητικότητα και έχουν υψηλότερους δείκτες γεννητικότητας.
10. Η περιορισμένη αύξηση της απασχόλησης στο άμεσο μέλλον, επιβάλλει την διαμόρφωση μιας δυναμικής μακροοικονομικής πολιτικής και μιας πολιτικής ουσιαστικής αντιμετώπισης των προβλημάτων της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα. Πράγματι, σε μια τέτοια στρατηγική κεντρική θέση έχει: η αναπτυξιακή πολιτική με επίκεντρο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η συστηματική παρακολούθηση των πολιτικών και η ετήσια αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους, η αύξηση των δαπανών για την χρηματοδότηση των πολιτικών απασχόλησης, η μείωση του χρόνου εργασίας (35ωρο) χωρίς μείωση των αποδοχών και η υλοποίηση συμπληρωματικών μέτρων διευθέτησης των ανισορροπιών και των ανισοτήτων πρόσβασης στην αγορά εργασίας.
11. Οι εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα ήδη δέχονται έντονα τις επιδράσεις των περιοριστικών όρων της ΟΝΕ, της έντασης της διεθνοποίησης των όρων ανταγωνισμού και της αντίληψης για την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεως διαμέσου της αύξησης της ευελιξίας της εργασίας. Αντίθετα, το μέλλον των εργασιακών σχέσεων στην

Ελλάδα, στην εντός ευρώ εποχή, απαιτείται να προσανατολισθεί στο «νέο υπόδειγμα» πολιτικών για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης με αύξηση της παραγωγής και της παραγωγικότητας της ελληνικής οικονομίας.

12. Οι πολιτικές υγείας στην Ελλάδα την τελευταία εικοσαετία χαρακτηρίζονται από έντονες αντιφάσεις, με αποτέλεσμα η απόπειρα επίλυσης θεμελιωδών προβλημάτων του υγειονομικού συστήματος (οργάνωση, χρηματική, πρωτοβάθμια φροντίδα, χρηματοδότηση, διοίκηση και λειτουργία υγειονομικών σχηματισμών, ΟΔΙΠΥ (Οργανισμός διαχείρισης πόρων υγείας), κλπ) να περιβάλλεται από ασάφειες και συγχύσεις που επικρατούν, κατά κύριο λόγο, στο επίπεδο των κεντρικών πολιτικών επιλογών και προτεραιοτήτων στον τομέα της υγείας. Η σταδιακή διεύρυνση του χάσματος αναγκών και παροχής υπηρεσιών υγείας στη χώρα μας, επιβάλλει την αποσαφήνιση των στρατηγικών επιλογών και προτεραιοτήτων καθώς και την διαμόρφωση και υλοποίηση συγκεκριμένων μέτρων, προκειμένου να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις βελτίωσης της ποσότητας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ενός εθνικού συστήματος υγείας.
13. Ο κεντρικός στόχος αποκατάστασης της χρηματο-οικονομικής και κοινωνικο-ασφαλιστικής ισορροπίας του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα, συμπυκνώνεται στην απρόσκοπτη λειτουργία ενός οικονομικά και μακροχρόνια βιώσιμου και κοινωνικά αποτελεσματικού κοινωνικο-ασφαλιστικού συστήματος. Ο σταθερός αυτός προσανατολισμός επιτυγχάνεται όχι με την αλλαγή του κοινωνικο-ασφαλιστικού μοντέλου αλλά με την ανάπτυξη, βελτίωση και μεταρρύθμισή του (μοντέλο Βίσμαρκ) με την έννοια: της ανεύρεσης των αναγκαίων πόρων από την συνεπή εφαρμογή της τριμερούς χρηματοδότησης, τον εκσυγχρονισμό του συστήματος εσόδων για την σταθερή είσπραξη των νομοθετημένων πόρων της κοινωνικής ασφάλισης, την αντιμετώπιση του κοινωνικού ελλείμματος, την άρση των κοινωνικών ανισοτήτων με την ένταση των αναδιανεμητικών λειτουργιών του ΣΚΑ, την ορθολογική οργάνωση και την δημοκρατική λειτουργία του ΣΚΑ και την ορθολογική αξιοποίηση των αποθεματικών του. Έτσι, κατ' αυτόν τον τρόπο, ολοένα και περισσότερο (ποσοτικά και ποιοτικά) το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων (ΣΚΑ) ικανοποιεί τις κοινωνικο-ασφαλιστικές ανάγκες των ασφαλισμένων και των συνταξιούχων, αμβλύνοντας, στον βαθμό που το αφορά, τις ανισότητες

- της πρωταρχικής κατανομής των πόρων μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας.
14. Η μελέτη της αγοράς εργασίας του νομού Θεσσαλονίκης τα συμπεράσματα της οποίας εμπεριέχονται στην Έκθεση, αναδεικνύει την δυνατότητα και την αναγκαιότητα μετάβασης σ' ένα «νέο υπόδειγμα» σε συνθήκες διεθνοποίησης της οικονομίας, και την αύξηση της απασχόλησης, αξιοποιώντας την γνώση, την τεχνολογία, την έρευνα για νέα προϊόντα, την διαμόρφωση συνεργασιών μεταξύ των επιχειρήσεων κλπ, διαρρηγνύοντας με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο την παράδοση των πελατειακών σχέσεων κράτους και επιχειρήσεων στην χώρα μας, προκειμένου να επέλθει μία ριζική αλλαγή του προτύπου άσκησης πολιτικής για την βιομηχανία και τον επιχειρηματικό τομέα γενικότερα.

Με αφετηρία τα συμπεράσματα της Έκθεσης προβάλλεται η αναγκαιότητα διαμόρφωσης ενός νέου μείγματος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής με στόχο την πλήρη απασχόληση, την μείωση των ανισοτήτων και την διεύρυνση των κοινωνικών δικαιωμάτων.

Το νέο αυτό μείγμα συνίσταται στην ρύθμιση των αγορών κεφαλαίου, προϊόντων και εργασίας (αντιμετώπιση των συνθηκών κερδοσκοπίας και αστάθειας στην αγορά κεφαλαίου, ευελιξιών και αυθαιρεσίας στην αγορά εργασίας) καθώς και στην ανάπτυξη με αναδιανομή του παραγόμενου προϊόντος σε όφελος της εργασίας.

Το πεδίο εφαρμογής του νέου μείγματος οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής αναφέρεται, κατά κύριο λόγο, στην δημοσιονομική και εισοδηματική πολιτική, δεδομένης της ανυπαρξίας συναλλαγματικής ισοτιμίας σε συνθήκες ενιαίου νομίσματος και προσδιορισμού του επιπέδου των επιτοκίων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Στην κατεύθυνση αυτή προτείνονται τα εξής συγκεκριμένα μέτρα: Στην δημοσιονομική πολιτική απαιτείται: α) η άμεση αλλαγή προτεραιότητας στην διάθεση του πρωτογενούς πλεονάσματος από το δημόσιο χρέος στις κοινωνικές δαπάνες, β) η άμεση διόρθωση της άδικης διανομής του εισοδήματος με εσωτερική αναδιάρθρωση των δαπανών και των εσόδων, έτσι ώστε να παραμένουν αμετάβλητα τα συνολικά μεγέθη.

Στην εισοδηματική πολιτική απαιτείται: α) η σταθεροποίηση του μεριδίου της εργασίας στο προϊόν, με αποτέλεσμα την εξασφάλιση ενός αξιοπρεπούς εισοδήματος των νοικοκυριών το οποίο θα συμβάλλει στην μείωση της ανεργίας, β) ο προσανατολισμός των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση ότι η βιωσιμότητά τους δεν εξαρτάται από την μείωση του κόστους εργασίας, το

οποίο μεταξύ 1983 και 1998 μειώθηκε σε πραγματικούς όρους κατά 20% χωρίς να βελτιώνεται το επίπεδο της ανταγωνιστικότητας, αλλά από την επίτευξη της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (ποιότητα προϊόντων, παραγωγικότητας κεφαλαίου, τεχνολογία, οργάνωση εργασίας, κλπ), γ) η μείωση του χρόνου εργασίας στις 35 ώρες χωρίς μείωση των αποδοχών.

Συμπερασματικά θεωρούμε ότι αυτή η εναλλακτική επιλογή οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής αποτελεί «το νέο υπόδειγμα» πολιτικών για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης στην χώρα μας.